

DIT IS MIJN MOEDER

TOMMY WIERINGA

DIT IS MIJN MOEDER

© 2019 Tommy Wieringa

Vormgeving omslag Brigitte Slangen

Vormgeving binnenwerk en schutbladen Martien Frijns

Beeldredactie Martien Frijns en Viviane Sassen

Foto auteur Viviane Sassen

Lithografie Marc Gijzen

Logo Floris Tilanus

Foto's privéarchief auteur

ISBN 978 90 828 830 08

Verspreiding in Nederland: New Book Collective, Amsterdam

Verspreiding in België: Standaard Uitgeverij, Antwerpen

TER NAGEDACHTENIS AAN LIA WIERSEMA
(1942-2015)

VOORWOORD

In de zomer van 2008 wordt in *Trouw* Louis Tas geïnterviewd. Over zijn ouders zegt de dan achtentachtigjarige psychiater: ‘Weet je wat het is? Ik weet dat het onredelijk is, maar ik betrap mezelf op de gedachte dat het zo langzamerhand te lang begint te duren: ze mogen nu eindelijk wel weer eens terugkomen.’

Zijn vader en moeder zijn respectievelijk twintig en achtentwintig jaar dood wanneer hij dit vertelt, maar aan de rand van zijn bewustzijn, waar het kind leeft dat hij was, spelen ze al die tijd verstoppertje.

Sommige doden hebben een hardnekkig naleven. Soms zie je ze in menigten, soms hoor je opeens duidelijk hun stem of duiken ze op als je een ui snijdt of koffiebonen maalt. (‘Vergeet niet te treuren,’ schreef Neeltje Maria Min aan Menno Wigman na de dood van diens moeder. ‘Als je dat overslaat blijft ze altijd overal met je mee naartoe willen. Verschanst ze zich in je kraag, in je jaszak, in je zakdoek, in je leesboek.

Komt ze tevoorschijn als je het deksel van de pan tilt of een greep in de bestekla doet.)

Daar, aan de rand van het bewustzijn, is ook mijn eigen moeder levend als altijd. Sinds haar overlijden leven we in vrede. Zou ze opstaan uit de dood, dan vliegen we elkaar binnen een uur weer in de haren.

Zelfs op haar sterfbed maakten we ruzie, over een streek die ze iemand postuum wilde leveren. Het liep zo hoog op dat ze zei: ‘Donder nu maar weer op en je hoeft ook niet terug te komen.’

‘Dat doe ik niet,’ zei ik, ‘want als je dan doodgaat dan zit ik ermee en jij niet.’

Toen ik jong was, deed ze ook nog weleens een klap uit, maar daar kwam op een vroege, regenachtige zaterdagmorgen in Drenthe een abrupt einde aan – de auto waarmee we naar de markt moesten zat vast in de modder, ze vond dat ik niet hard genoeg duwde en haalde uit. Het was de eerste keer dat ik terugloeg. Ik ramde een vuist in haar buik en voortaan hield ze haar handen thuis.

Ons leven als kat en hond was begonnen nadat ze mijn vader verliet, en ik me op mijn twaalfde aan haar gezag onttrok door bij hem te blijven wonen. Ik was haar onvoorspelbare gedrag wel een beetje zat, geloof ik, hoe dan ook verkoos ik zijn lichte verwaarlozing boven haar grillen. Zo ontsnapte ik aan haar eindeloze

to-dolijstjes en het bazige tikken van haar ring op het vensterglas waarmee een volgend klusje werd aangekondigd.

Ook al bleef onze verhouding tumultueus, in mijn herinnering en in de brieven en ansichtkaarten die ze me heeft geschreven vind ik ook overvloedige bewijzen van liefde. Op een briefkaart uit 2006 schrijft ze: ‘Vanuit het diepst van m’n hart wens ik je geluk, succes, innerlijke rust en heel veel vreugde op de rest van je levenspad. Bid dat ik nog lang van je mag genieten. Gaan we vanuit! (Inshallah.)’

Hoewel intelligent vertrouwde mijn moeder sterker op het ongerijmde dan op een consequente redenering. Ze schaamde zich zelfs toen ik al lang en breed

volwassen was niet voor een ‘waarom, daarom’ als dat zo uitkwam, en stelde steevast intuïtie boven het argument. Dat maakte een gesprek moeilijk en een discussie eigenlijk onmogelijk.

Niettemin bracht ze graag onderwerpen ter tafel die conflictstof bevatten. Kindervoeding en inenting, kankerverwekkende straling, de farmaceutische industrie, antroposofie, chemtrails, Bilderberg, de Nieuwe Wereldorde – de hele new age-santenkraam, aangevuld met de complottheorieën die je overal op internet vindt, complotten waar, het zou ook eens niet, meestal Joden achter zitten; antisemitisme in een kek nieuw jasje kortom. Tot gekmakens toe bleef ze me bestoken met die flauwekul. Ze kon er niet over ophouden, het was onmogelijk die klippen te omzeilen en het over vrediger onderwerpen te hebben: kleinkinderen, vakantieplannen, huisdieren, wat dan ook.

Vooraf de laatste tien, vijftien jaar van haar leven beschouwde ze het als haar heilige plicht om te evangeliseren, zodat ze zichzelf later niet kon verwijten dat ze ons niet voor de gevaren had gewaarschuwd.

Afmattende *incompatibilité d’humeur* – ruziën over elkaars wereldbeeld was ons meest vertrouwde tijdverdrijf. Het valt achteraf niet goed te begrijpen waarom we er zoveel energie aan besteedden. Met verbazing kijk ik terug op de ernst en de meedogenloosheid waarmee we onze conflicten uitvochten. Het was een

soort freefight waarin alles was geoorloofd om de ander te treffen. Als ze een enkele keer begon te huilen, sloot ik me voor haar tranen af. Huilen was valsspe-
len, vond ik. Meestal eindigde het met ‘donder nu
maar weer op’, wat ik dan deed, of niet, dat lag eraan.

Mijn moeders spirituele ontwikkeling is redelijk goed in kaart te brengen. In de brieven die ze begin jaren zeventig schrijft aan een vriend in Nederland, na onze emigratie naar Aruba, is haar worsteling met het geloof duidelijk te volgen. Hoewel in naam nog hervormd en kerkelijk, raakt ze geïnteresseerd in de bevrijdings-
theologie van de jaren zestig en zeventig, met als uit-

komst dat ze de kerk de rug toekeert. Voortaan zal ze alleen nog tegendraadse geestesrichtingen en theorieën omarmen, te beginnen bij het feminisme van Germaine Greer en de antipsychiatrie van Steven de Batelier en Jan Foudraine. Eenmaal terug in Nederland, na zes jaar Antillen, krijgt ze belangstelling voor de esoterie en de antroposofie, en helaas ook voor de bijbehorende macrobiotische spijswetten, zodat we een tijdlang heel beroerd gegeten hebben.

Haar fundamentele wantrouwen jegens de gevestigde orde is even groot als haar geloof in paranormale dimensies en de heilzame werking van Ganges-water. (Ze heeft een flesje van dat water in haar koelkast staan, soms neemt ze er een slokje uit. Als je ermee schudt, dwarrelen er asdeeltjes van verbrande lijken door het

heilige rivierwater, als sneeuwvlokjes in een sneeuwbol.) Van geregistreerde medicijnen gelooft ze alleen in de bijwerkingen, maar de autoriteit van een aura-lezer accepteert ze klakkeloos. Ze verdraagt het slecht als iemand er anders over denkt. Zo iemand moet worden bewerkt, bestookt, bekeerd – ze stuurt fanatiek mails en kopieën rond, die ze zelf weer ontvangt uit de boezem van een samenzweringsclub waarbij ze zich heeft aangesloten, Willen Wij Weten, waar de vaste overtuiging leeft dat 9/11 een *inside job* was en dat een geheime wereldregering de mensheid manipuleert met zendtechnologie en chemicaliën. Op hun website werken de leden aan een gesloten wereldbeeld waarin alles met alles samenhangt, en vooral: waarin alles altijd klopt. De echokamer van het internet produceert hun gelijk in obscene hoeveelheden. Googelen noemen ze diepgaand onderzoek, suggesties onomstotelijke feiten. ‘Oriënteer je dan ook een keer,’ roept mijn moeder vaak uit. ‘Op internet kun je het allemaal terugvinden!’

Ik ben elf jaar als, op het schoolplein van de katholieke jongensschool Sint Jozef in Geesteren, Geert Oude Voshaar mijn moeder beledigt. Het is pauze, de zon schijnt, Geert Oude Voshaar zegt: ‘Oene moo is